

Császár Makina

Ismeret és tapasztalat összefüggéseiről kellene beszélni itt, Makináról szólván, arról, hogy az a szokatlan mennyiségű szerep- és helyzetismeret, ami a kilencéves rajzoló képeiről élénk tárul, bármennyire is ritkaság életkorához képest, mégsem jelenti azt az érett tudást, amelyet – egy gyermek esetében – féltelmesnek kellene tartanunk. A kérdés, amelyet gyermeki korú, nem gyermeki világlátással bíró alkotóknál irigyen és gyanakvóan, jobb esetben aggodalommal szokás feltenni, így hangzik: „*És innen hová?*” Az én válaszom pedig így: *Mindenhová.*

Mert: ha egy hét-nyolcéves lány rajzán cigányasszonyok verekednek nyitott késekkel, s egy óvatlanul lecsapott madárfejből vér fröcsköl, miközben a madár teste még *repül*, ha hóhér és orvos szoros egymásmellettségben, mint egy jókedvű henteslegény-hivatalnok páros jelenik meg, gyilkos szerepeik démonikusan vidám öntudatlanságában; vagy öregasszony, szája ráncokkal cérnavékonyra bevarrva; zsidó férfiak, megdöbbenően karakterisztikus arcvonásokkal; vagy éppen zsidógyerek, aki már gyermekként is *az*: mindez riasztó lehet a felnőttnek, aki teljesebb és korlátoltabb tudásának elfogultságával szemléli. A gyermeki lény számára azonban ezek az ismeretek a takaratlan valóság részei, egy olyan valóságé, amelyre szükséges felkészülnie, éppúgy modellálva papíron a helyzeteket és szerepeket, mint ahogy játék közben tenné (és ezért okatlan az az aggály is, ami a gyermekként alkotókat illeti minduntalan: hogy elvész a gyerekkoruk); csakhogy ez a fajta modellálás formaalkotást, *teremtést* is jelent. Az a családi környezet, amely, ösztönösen és tudatosan is emancipálva a gyermeket, semmit el nem rejt előle, sem pedig meg nem másít – Makináé ilyen –, a Rosszal való bánni tudás erejét és biztonságát is sugallhatja.

Másfelől pedig: mennyi humor, kedves és groteszk, vidám és szeretetelli természetesség ugyanakkor! Feltűnően sok a magától értetődően közösségben zajló jelenet – család, baráti kör, *Macskaiskola*, cukrászda, kert, *Medvecsalád*, vagy egyszerűen csak *Emberek* – és sok szobabelső, udvar, *közös tér*, amelyben a jelenlévő élőlények, emberek és velük szinte egyenrangú állatok és növények valamennyien hihetlenül intenzív egyéni életet élnek – de *együtt* vannak, s különálló életük ezernyi módon, szüntelenül érintkezik egymással. A *Kurva* hagyományos relikviái: cigarettával és rúzzsal csúfitott szája, festett, kacér szeme és túhegyes vadászpillantása mellett gyermekded ékitményeket: szívecskéket és masnikat visel, orrában pedig, mint a láncon tartott és mutogatott medvék – micsoða jele a kiszolgáltatottságnak! – karikát, gyöngyöt. A *Bohóc*: deformált arcú lény, a *Parasztlány* állig szemérmes öltözékben, ám háta mögött a falon csupasz női mellkép. És mindenütt a *kellékek*, a helyzethez illő tárgyak színes és *pontos* kavalkádja, karnevál és hajcihő. Mindez pedig szokatlanul érett rajzkészséggel, amelyet mesekönyv-illusztrációk, klasszikus művészek alkotásai, a grafikus édesapa és testvér tapasztalatai is minden bizonynyal alakítanak.

Császár Makina 1979-ben született, most Budapesten lakik, mindennap óráig rajzol, iskolába jár (habár jobban szeretne magántanuló lenni), folyóiratot készít, amelynek cikkeit is egytől egyig ő írja. És – mellékesen – lerajzolja az apokalipszist: egy cím nélküli rajzán (az apokalipszisnek nincs neve) vérszomjas, mohó emberek állnak vég nélküli sorban, előttük levágásra váró, riadt vagy könnyező baromfiak, és velük egy magasságban és egyforma nagyságrendben – tágra nyitott szemű gyerekek.

Abody Rita